

Knoeierijen aan Zuivelfabrieken in Friesland

Knoeierijen aan Zuivelfabrieken in Friesland

Bron: AZB. 14 juni 1929 nr. 24.

Reeds sedert verscheidene jaren is het bekend, dat door sommige zuivelfabrieken in Friesland ernstig geknoeid wordt met de wei en de karnemelk, die als veevoeder naar de boeren teruggaan. Het is wel wonderlijk, dat in ons land, waar men zoveel van „contrôle" houdt, nog geen vee-voeder-contrôle-wet is tot stand gekomen, die dergelijke knoeierijen zou trachten te voorkomen.

Het schijnt echter, dat er ten aanzien van die knoeierijen met karnemelk en wei iets zeer bijzonders aan de hand is. Zij zijn bij de ingewijden algemeen bekend. En toch doet niemand iets om ze tegen te gaan. Integendeel: de voormannen van diverse organisaties dekken deze knoeierijen min of meer met hun verantwoordelijkheid en trachten, als ze aangevallen worden, ze nog goed te praten.

Zo beleeft men het eigenaardige verschijnsel, dat jaarlijks de zuivelconsulent van de Friesche Maatschappij van Landbouw de boeren op het plaats hebben van die knoeierijen wijst en dat andere organen van diezelfde maatschappij en van zeer dicht daarbij staande organisaties óf toezien zonder de handen uit te steken, óf daadwerkelijk de knoeiers in bescherming nemen !

Zoals gezegd: er schijnt iets achter deze knoeiboel te steken, waardoor degenen wie dit geval aangaat, niet kunnen optreden of... niet durven ! Moge dit voor hen een spoorslag zijn om in volle bescheidenheid eigen zwakte en onvolmaaktheid in hun volle omvang te beseffen!

Ook dit jaar lezen wij weer de klacht over de bovengenoemde knoeierijen in het Jaarverslag van de heer J. Mesdag, Zuivelconsulent van de Friesche Maatschappij van Landbouw. Wij nemen de betreffende passage hier over:

In het laboratorium zijn onderzocht 1085 monsters melk op vetgehalte, ingezonden door verschillende fabrieken en particulieren voor ontroming; 108 monsters karnemelk; 111 monsters wei; 184 monsters water, grotendeels drinkwater voor vee, en enige monsters regenwater; 14 monsters natte pulp van Franeker (gemiddeld watergehalte 90.6 pCt.) en 4 monsters vers gras op watergehalte.

59 van de onderzochte monsters karnemelk hadden een soortelijk gewicht hoger dan 1.027, d.i. een gewicht van 1.027 KG. per liter. Lager moet het litergewicht van karnemelk niet zijn, wanneer ze zal kunnen voldoen aan de eis die de Keuringsdienst stelt aan het drogestof-gehalte van deugdelijke consumptie-karnemelk. Het laagste soortelijk gewicht, dat de karnemelk mag hebben die onder contrôle staat van de Nederlandsche Vereeniging voor Melkcontrôle is 1.026. Hieraan voldeden 59 + 13 = 72 van de door mij onderzochte monsters.

Kleiner dan 1.026 was het soortelijk gewicht van 36 monsters, waarvan 10 tussen 1.026 en 1.024, 8 tussen 1.024 en 1.020, en 18 beneden 1.020. Aan karnemelk van een soortelijk gewicht van 1.020 is bij het karnen reeds ongeveer 25 pCt. water meer toegevoegd dan aan karnemelk met een soortelijk gewicht van

*1.026, en bij de 18 monsters met soortelijke gewichten lager dan 1.020 heb ik aange-
troffen met 50 pCt. en zelfs met 80 pCt. meer toegevoegd water.*

*Dit betekent nogal iets, want wie recht heeft op 10 pCt. karnemelk, die aan matige
eisen voldoet (s.g. 1.026), die ontvangt van de karnemelk met 25 pCt. te veel water, 8
liter karnemelk en 2 liter water, van die met 50 pCt. te veel water, ruim 6.5 liter kar-
nelmelk en bijna 3.5 liter water, van die met 80 pCt. slechts 5.5 liter karnemelk en 4.5
liter water. In werkelijkheid zijn de verschillen in voedingswaarde van de karnemelk
door verschillende fabrieken aan hun boeren teruggeleverd, veel groter dan uit de
hier berekende cijfers blijkt, omdat hierbij geen rekening is gehouden met de 72
soortelijke gewichten boven 1.026. Een vergelijking met de voedingswaarde van kar-
nelmelk van soortelijk gewicht 1.030 en meer zou nog heel andere cijfers doen zien.*

*Het is voor mij onbegrijpelijk, dat onze boeren, die zo scherp toezien op de samen-
stelling van het krachtvoer, dat hun voor het grootvee geleverd wordt, zo onverschil-
lig zijn omtrent het gehalte van de karnemelk, het in Friesland zo hoogst belangrijke
voedermiddel voor het kleinvee. Een groot deel toch van de fabriekskarnemelk is be-
stemd voor de jonge kalveren, die een krachtige, zoveel mogelijk natuurlijke en ge-
zonde voeding nodig hebben om te kunnen opgroeien tot een krachtig vee, dat weer-
stand kan bieden aan de ongunstige invloeden van weer en klimaat en meer schade-
lijke invloeden, waaraan het zo dikwijls wordt blootgesteld.*

*Bij de onderzochte weimonsters was het onderscheid in de soortelijke gewichten ook
zeer groot. Het hoogste was 1.0274, het laagste 1.0115. Om het soortelijk gewicht
van het eerstbedoelde monster te verlagen tot dat van het tweede, moet er ruim een
evengroot volume water bij.*

*Wanneer ik de grens van leverbaarheid van wei stel op de zeer matigen eis van een
soortelijk gewicht van 1.022, dan heb ik onderzocht 67 leverbare en 44 niet leverba-
re monsters. In beide groepen zijn zeer grote verschillen in watergehalte. Met de wei
wordt een zeer grote hoeveelheid drinkwater van de zuivelfabriek naar de boerderij
getransporteerd. Ook hier is behoefte aan controle.*